СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 266. Джерзі Сиґі, Н. Дж., вівторок, 15-го листопаду 1938. No. 266. Jersey City, N. J., Tuesday November 15, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАХОДЯТЬСЯ ОСНУВАТИ ТРЕТЮ ПАРТІЮ

НЮ ЙОРК. — У міському ратуші відбулися наради так званих проґресивних провідників у справі організування третьої партії. Наради скликав посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія. В них узяли участь відомі поступові політики, як бувший ґубернатор Мішиґену Френк Морфі й сенатор Болклі з Огайо.

Висліди нарад покищо держать у тайні. Кажуть, що Морфі противиться творенню третьої партії з назвою поступової.

АМЕРИКА ПОГОДИЛАСЯ З МЕКСИКОМ.

ВАШИНҐТОН. — Американський і мексиканський уряд вирівняли вже зовсім свої ріжниці в справі конфіскати маєтків американських громадян у Мексику. Мексиканський уряд зобовязався заплатити за ці маєтки, а американський уряд дозволив сплатити належну суму легкими ратами.

Мексиканські часописи підносять з радістю умови угоди.

ПЕРША КОНВЕНЦІЯ ЮНІЙ КОМІТЕТУ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — У понеділок почалася тут перша конференція робітничих юній, що зірвали були з Американською Федерацією Праці та приступили до Комітету Промислової Орґанізації.

У своїй заяві на цю конвенцію Джан Луїс, голова Комітету, каже, що Комітет має 4 міліони 38 тисяч членів. Він гостро критикує провід Федерації Праці. Предсідник Федерації, Вилием Ґрін, каже, що Луїс перебільшує в своїх поданнях числа членів.

РУЗВЕЛТ ІМЕНУЄ ЛАНДОНА.

ВАШИНҐТОН. — Між делеґатами Злучених Держав на Восьму Інтернаціональну Конференцію Американських Держав, що має почитися в Лімі, в Перу, 9. грудня, президент Рузвелт іменував Алфреда Ландона, свого протикандидата на уряд президента Злучених Держав у 1936 році.

СМЕРТЬ ЛЕТУНІВ.

СПАРТА (Тенесі). — Тут розбився літак Нюйорської Національної Ґвардії й на ньому згинули два американські летуни, поручники Голден і Кравт, відомі зо свого геройства в світовій війні. Фармер, котрий бачив випадок, каже, що літак упав на горб і вибухнув полумям.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд знову запротестував проти обмежування Японією плавби на китайській ріці Янґце.

Подібні протести внесли уряди Анґлії й Франції.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — На виставовій площі відкрито врочисто павільон для фармацевтики (аптикарства). У посвяченні павільону взяли участь понад 12,000 аптикарів.

ОСТЕРІҐАЮТЬ БАҐАТІ ВДОВИ.

НЮ ЙОРК. — Федеральна прокураторія видала осторогу перед ріжного роду обманствами, спеціяльно скерованими на відбирання грошей від багатих вдів.

ПРОПАҐАНДА ЗА ЗБРОЄННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Ґенерал Крейґ виступив у своїм річнім звіті з закидом, що американська армія не має досить амуниції на випадок евентуальної війни.

Ґенерал радить теж збільшити сталу армію на 3,000 жовнірів.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

ВАШИНҐТОН.—З усіх усюдів підносяться протести переслідування жидів у Німеччині.

Спільний протест підняли передовсім представники релігій Америки. З боку католиків протест підписали 12 епископів, в імені протестантів — Федерація Церков Христа.

Між тими, що протестують публично, є бувший президент Герберт Гувер, відомий письменник Сінклер Луїс, епископ Менинґ, голова епископальної церкви, Норман Томас, провідник соціялістів. Цей останній прочитав протестаційну резолюцію зборам студентів на забавовій площі й добився того, що вони його вислухали й ухвалили резолюції.

У католицькій катедрі у Вашинґтоні виголосив архиєпископ Болтимора, Керлі, проповідь, у котрій виступив проти переслідування жидів нацистичним урядом.

Жидівські орґанізації домаґаються скріплення бойкоту німецьких товарів та плянують пікетування німецьких представництв. Ухвалюють теж домагання до американського уряду, щоб він підняв офіціяльний протест проти трактування жидів у Німеччині.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ „ҐЕТА“.

У звязку з замордуванням німецького дипльомата в Парижі й вслід за тим переведеними погромами жидів по Німеччині німецька преса домагається запровадження для жидів „ґета“, себто відгородження жидів від решти населення й створення по всіх містах таких дільниць, у яких жилиб тільки жиди. Розбивання жидівських склепів й палення божниць уже припинене. Влада арештує тисячі жидів і відставляє їх до концентраційних таборів. Міністер Ґебельс виголосив промову, в якій остерігав заграничних жидів, що їх протинімецька робота за границею викличе протижидівську акцію в Німеччині.

СМЕРТЬ ЛІКАРКИ ВІД СКАЛІЧЕННЯ.

У Філядельфії померла від наслідків скалічення руки підчас операції операційним ножем д-рка Елизабет О'Герн з Шенандоа. Не зважаючи на скору поміч лікарів, недуга „стафільококус вірус“ поширилася по всьому тілі й спричинила смерть. Лікарі кажуть, що бактерія цеї недуги спричиняє смерть майже в 100 процентах випадків.

ЯК ПОВОДЯТЬСЯ З УКРАЇНЦЯМИ В ТАБОРІ ПРАЦІ.

В Малій Поляні коло Ворохти уладжено табор праці, в якому матуристи відбували підготовну службу перед загальною військовою службою. У згаданому таборі був від 19. серпня до 15. вересня ц. р. між іншими матурист Володимир Пендюк, якого 14. вересня побив при прощальній ватрі один з польських юнаків без цензусу (без середньої освіти) так важко довбенькою по голові, що побитий мусів лежати аж 5 днів у військовому шпиталі у Львові. В. Пендюка побив польський юнак у присутності всіх членів табору та старшин і йому не впав за це навіть волос із голови. Слід згадати, що перед згаданим побиттям командант табору Станислав Вось, капітан резерви, накинувся 14. вересня пополудні на В. Пендюка з образливими словами: Ти, хаме україньскі, цепе, мурґо, і т. п., додаючи, що вечором ще дістане. Єдиною провиною В. Пендюка було те, що він українець і станув в обороні малого гуцулика, 8-літнього Василя Пігуляка, на якого кинув патиком, підбиваючи йому око, один юнак-поляк без цензусу. Він теж кинув поліном на В. Пендюка, якого вдарив тоді в ногу.

ПІДПАЛИВ ДІМ ЗА 2 ҐРОШІ.

В селі Жупнюв коло Ченстохови вибухла пожежа, яка знищила один мешкальний дім та 5 стоділ, наповнених збіжжям, вартости 5 тисяч злотих. Слідство устійнило, що пожежу спричинив 11-літній хлопчина, який з одним своїм товаришем-ровесником зробив заклад за 2 ґроші, що в господаря Мікуся буде вогонь.

СМЕРТЬ РОЗСАДНИЦІ ТИФУ.

У нюйорськім „Риверсайд Госпитал“ на острові Норт Бродер померла Мейрі Малон, котру звали Тифовою Марією, бо лікарі переконалися, що вона була небезпечною розсадницею тифу, хоч сама не підпадала цій недузі. Лікарі ствердили це ще в 1910 році й постаралися, щоб вона жила окремо від людей. При смерті мала 68 літ. Від кількох літ була спаралізована.

ПРИПИСУЮТЬ ОДНОМУ 50 ВЛОМІВ.

Нюйорська поліція обвинувачує Михайла Седулевского, котрого арештовано з 6 одінями, що пропали з одного приватного мещкання, що він доконав 50 вломів домів.

ЗАМІСЦЬ ДО ПОЧАЄВА ПОПАВ ДО АРЕШТУ.

Роман Чолій виїхав зо Львова до Почаєва, везучи з собою видання релігійного змісту, звязані з 950-літтям Хрещення Руси-Укріни, а саме ювилейні образи, молебні, тощо, на суму 833.20 зл. Це все мав він доставити до Почаєва на час великих дводенних відпустів, що відбулись там 10. і 11. вересня ц. р. У Радивилові задержав його на залізничій стації відділ поліції, забираючи його з собою на поліційну станицю. При стяганні протоколу Чолій довідався між іншим, що хто хоче їхати на Волинь, мусить наперед зїсти міх соли, бо, не передумавши добре свого кроку, не можна туди вибиратися. Дальше на завваги арештованого, що він везе з собою леґальні видання і до того ще релігійного змісту, відповіли йому, що те, що в Галичині леґальне, на Волині може бути конфісковане. По переслуханні замкнено Р. Чолія в арешті. По двох днях випустили арештованого, але затримали товар, що він його віз із собою, кажучи, що книжки відійдуть до староства. Прицьому слід зазначити, що, не зважаючи на домагання арештованого, не видано йому ніякої посвідки на забрані книжки.

ПОМІНЯЛИСЬ ДІТЬМИ.

Варшавська прокуратура поставила в обвинувачення дві матери, одну католичку й одну жидівку за обмін дітьми. Ця незаконна обміна відбулася в таких умовинах:

В 1933 р. обі жінки породили у варшавській лічниці майже одночасно дві дівчинки. Згодом, як дівчатка почали підростати, почав сильно зарисовуватися семітський тип одної з них, дочки католички. Мало цього, почала сильно виступати схожість між нею і мужем жидівки. Обі жінки почали підозрівати, що дітей підчас купелі випадково поміняли. Вони звернулися до лічниці й там їм відповіли, що такий випадок справді можливий.

Не зважаючи на те, що обі матери вспіли привязатися до дітей, вони рішили помінятися дітьми. Тут виринули немалі трудноці: вихована в католицькім домі дівчина була охрещена. Одначе це не стримало матерей і вони заміняли таки дітей. Тому, що заміну перевели без ніяких формальностей, обі жінки мусять відповідати перед судом.

КРАВЕЦЬКА ЮНІЯ КИДАЄ КОМІТЕТ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Юнія дамських кравців зірвала свої звязки з Комітетом Промислової Орґанізації, не згоджуючися з руїнуючою розеємною політикою його провідників. Юнія не приступила до Федерації Праці.

ЧИСЛО БЕЗДІТНИХ ПОДРУЖ ШВИДКО РОСТЕ.

З оголошеної статистики бездітних подруж у Швеції виходить, що в 1930 р. число бездітних подруж сягало 13.6 прц., а тепер зросло до 19.5 прц. По містах відсоток бездітних подруж доходить до 25 прц.

ВІДКРИЛИ ҐОРАЛЬНЮ В КРИНИЦІ.

У 30 стіп глибокій криниці в Пейленвилі, Ню Йорк, задушилися від вуглевого моноксидового ґазу Тоні Санджі й Луїс Фабіяно. Покликані на розслід стейтові поліцаї відкрили в криниці дестилярню горівки, що могла виробляти коло тисячу ґальонів денно. Жертви випадку видно добували воду для своєї дестилярні й упали трупами, надихавшися ґазу, що добувався з мотору машини.

СЕСТРИ ҐІТЛЕРА.

Дві сестри Гітлера, Анґеля й Павля, появилися вперше разом із братом підчас урядової паради з нагоди нірнберського конґресу.

Анґеля — дочка Альойза Гітлера та його першої жінки Анни є сестрою фірера лиш по батькові. Вона багато старша від нього. Вона висока брунетка з рішучими рухами й поведінкою. Свою молодість вона провела у Відні, в якому важко заробляла на життя. Якийсь час вона була кухаркою, потім вийшла замуж за робітника Равпеля і десять літ тому повдовіла.

Коли Гітлер став вождом Німеччини і замешкав у Берхтесґадені, він запросив її та сестру Павлю, щоб вони приїхали до нього.

Анґеля приїхала, якийсь час вела навіть господарство канцлера, опісля вийшла замуж за професора Мартіна Гаміша. Шлюб відбувся без ніякого розголосу. Анґеля Гітлер-Гаміш живе замкненим життям, нікого не приймає й ніколи не говорить про політику.

Павля — це дочка Альойза Гітлера та його другої жінки Кляри Поґіна і є рідною сестрою фірера по батькові й матери. Вона має 41 літ, живе постійно у Відні. Замуж вона не виходила, залишилася старою дівкою та має славу жінки з прикрою вдачею.

На запрошення Гітлера приїхати до Берхтесґадену Павля дала відмовну відповідь, одначе від часу аншлюсу її бачили вже нераз у Берхтесґадені, Берліні й перед кількома днями в Нірнберґу.

Вона жінка незвичайно скромна, самітня, майже ніколи не відчиняє без потреби уст і при запитах обмежовується лиш до коротких одно-двословних заміток.

З НАПРУЖЕНИХ ХВИЛИН КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

УЖГОРОД. — Карпатська „Нова Свобода“ з 27. жовтня ц. р. містить подяку У. Ц. Н. Ради всім українцям, по цілому світі, за поміч, виявлену в часі карпатської кризи. Та подяка звучить: „Українська Центральна Народня Рада в Ужгороді в імені цілого українського населення Підкарпаття складає всім українцям цілого світу щиру і сердечну подяку за ті всі прояви симпатії, які вони висказали через свої орґанізації. Українське Підкарпаття і цілий український світ переняті великою радістю, що зродилась вільна держава цієї частини українського народу, що живе по цей бік Карпат. Але рівночасно з радістю українське Підкарпаття переживає найтяжчі дні своєї тисячлітньої історії. Вороги, що впродовж десятьох віків давили, нищили наш поневолений нарід, напружили тепер знов усі свої сили, щоб поневолити нашу Рідну Землю, в якій спочивають кістки наших батьків і яку полили ми кровю“.

„Вся влада за премієром Волошином“.

Та сама „Нова Свобода“ з 29 жовтня також пише: „Премієр влади Підкарпатської Держави, монсіньор А. Волошин, одержав сьогодні сотки ґратуляційних телеґрам не лише з Підкарпаття, але майже з усіх держав Европи. Це є доказом того, що вся Европа з небуденним зацікавленням слідкує за відносинами і подіями на Підкарпатті. Водночас ті телеґрами вказують, що премієр А. Волошин являється в усьому культурному світі незвичайно шанованою особою“.

Дбають про харчі для Закарпаття.

В жовтні довезено до Карпатської України 170 ваґонів кукурудзи. Премієр А. Волошин негайно зарядив, щоб кукурудзу розділено між населення так, щоб ті, які є нездібні до праці, дістали кукурудзу даром, а ті, що є здібні до праці, могли її відробити на публичних роботах. Дальших 50 ваґонів кукурудзи є в дорозі з Юґославії і Румунії. В самім тільки жовтні прибуло на закарпаття 220 ваґонів кукурудзи, що являється головним кормом тамошнього населення.

Буджет Підкарпаття.

Новий буджет Карпатської України, подає „Нова Свобода“, передбачає для звичайних розходів суму 30 міліонів чеських корон, а для надзвичайних розходів 4 міліони корон. Нормальний буджет вповні покриватиме приходи. Надзвичайний буджет призначений на інвестиції, а передвсім на будову лічниць. З того буджету оплачуватимуть тільки самоуправу Карпатської України. Решту, то є військо, державні залізниці, тощо оплачуватиме центральний празький уряд.

Спокій на Закарпатті.

„Нова Свобода“ з 21 жовтня доносить: „Перед у поширюванні фальшивих вістей про всякі повстання і заворушення на Підкарпатті веде будапештенська радіостація. Закликаємо всіх синів українського народу, деб вони не жили, щоб не вірили в брехливі вісті про повстання українців на Підкарпатті. Саме українське населення під цю пору поводиться холоднокровно, здисципліновано й не реаґує на провокації“.

„Будуть жити на одній мисці поливки“.

Та сама ґазета з 25 жовтня ц. р. пише: „По цілому Підкарпатті панує спокій. Населення взагалі не реаґує на провокацію чужих аґентів. Ворожа пропаґанда старається викликати заворушення в нашій провінції. Відомо, що наше Підкарпаття є без збіжжя і харчевих продуктів. Та проте виявляється, що підкарпатські українці дуже добре здають собі справу, в якому положенні вони знаходяться. Селяни проголошують, що вони будуть жити на одній мисці поливки, ніж щоби підпали знов у невільництво. Всюди помітно, що український нарід на Підкарпатті не бажає собі переміни границь“.

Заклик до вояків.

„Нова Свобода“ з 27 жовтня ц. р. містить заклик до українських вояків, у якім між іншим говорить: „Стійте вірно на сторожі границь нашого Підкарпаття. Ваші ряди мусять бути здисципліновані. Тямте, що обороняєте не тільки свою честь і славу Рідної Землі, але й життя і добробут своїх рідних, своїх батьків і дітей, будучність нас усіх. Не слухайте ворожих підшептів. Не вірте зрадливим обіцянкам. Стережіться ворожих аґентів. Будьте готові кожної хвилі до оборони Рідної Землі. Слава вільному Підкарпаттю, слава нашим свідомим воякам!“

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

УРЯД ЗАКАРПАТТЯ ДО НАРОДУ

Відозва уряду Карпатської України до населення по вирішенні арбітраційної комісії в справі границі є достойним уваги документом.

Є це передовсім урочистий протест уряду проти несправедливого вирішення цеї комісії. Таврує він це рішення за відірвання споконвічних українських міст Ужгороду й Мукачева від Карпатської України, називаючи це зраненням батьківщини.

Рівночасно відозва дає між стрічками до зрозуміння, що тепер проти цього грабіжу протестувати дальше неможливо. Такі протести моглиб лише викликати в населенні переконання, що вороги завдали Карпатській Україні смертельний удар, що вони відібрали країні такі великі багатства, що без них країна ніяк не може існувати, жити й розвиватися. Говорити таке, або хочби таке підсувати, значило би помагати ворогові довершувати вже почато діла.

Живий нарід не може того зробити. Живий нарід, понісши навіть величезну втрату, не може опускати рук у безнадійності, але мусить далі працювати, не зважаючи на невідрадні обставини. Хоч наша країна втратила багато скарбів, то вона ще не втратила всіх скарбів. Хоч країна обідніла, то й бідна й обдерта вона буде далі працювати для своєї будучности. Ограблення заставить її не покидати надії, але братися до тим завзятішої праці.

Новий запал до праці нарід і уряд думають черпати із збільшеної свободи народу. Хоча край окроєний, хоч йому відібрано споконвічні скарби, нарід дістав у краю ширшу свободу руху, діяльности, розвою, і цю ширшу свободу він мусить використати на те, щоб відробити те, що він утратив у території й природніх багатствах.

Збільшена свобода може стати почином до збільшення внутрішньої боротьби релігійної, мовної й партійної. І тому уряд добре робить, що остерігає нарід перед викривлюванням збільшеної свободи на таку боротьбу. Більшу свободу треба використати для праці коло розбудови краю, маєткової й духової, а не для дальшого ослаблення краю внутрішньою боротьбою між своїми.

Отсе є зміст цієї пропамятної першої відозви першого українського уряду Карпатської України до населення краю. Є це заклик реальних, а притому завзятих людей, яких не знеохочує ніяка трудність, хочби вона могла видатися трудністю не до поборення. Такого заклику треба у важких критичних хвилинах народу. Такого уряду треба у важкій переромовій епосі. Український нарід може бути гордий з непохитного й незломного духа, що інспірував цю відозву.

О. С.

ПРО ЗАКАРПАТТЯ

Кажуть, що історія велика вчителька. Як для кого... Певно, є вона велика вчителька, але лише для тих, що вміють пильно й уважно, а головно критично. дивитися на випадки, які пересуває вона, мов на фільмовій тасьмі, перед нашими очима.

Не вся наша преса, на жаль, уміє критично ставитися до історичних подій, навіть таких, які є для нас сучасністю. Може тому, що такою пекучою сучасністю?...

Маю на увазі останні події в Закарпатській Україні. Нема мабуть українця, якому не билосяб серце на перші чутки про викристалізування української держави — нехай покищо в складі ЧСР. Нема українця в якого не підносилось би почуття національної гордости зприводу повстання — першого по 1917—18 р. — національного нашого державного твору. Це пояснює захват преси, але не пояснює безкритичности тих, що повинні надавати тон громадянській думці і вести її, вказуючи напрям.

Тимчасом деякі органи краєвої преси виказали дивний брак критицизму в справу Закарпаття. І так: наступила спершу консолідація національно-українського табору Закарпаття з табором москвофільським, і преса витала цю консолідацію! Мовляв, так добре, всі мусять зійтися разом, це вийде тільки на користь справі нашого визволення і т. д. Але ось нагло показується, що премієр Бродій і міністер Фенцик, обидва москвофіли, були собі звичайні мадярони, може навіть запроданці, які пішли на консолідацію, тримаючи камінь за пазухою, щоби при першій сприятливій нагоді ганебно зрадити і справу самостійности Закарпаття і національно - українську справу, справу консолідації обох таборів. Вернувшися з Будапешту, Бродій, офіційно як премієр зайняв мадярське становище „плебісциту", а проти національно - українського табору почав, всупереч пактові про консолідацію, активну нагінку. І коли Бродія усунули, коли москвофілів викинено з кабінету, та сама преса, яка недавно кричала „слава" консолідації обох таборів тепер виражає своє задоволення з того, що москвофілів усунено. Певно, булоб дико і дивно, колиб українська преса з того усунення не тішилась. Але дивно, що вона тішилася з консолідації з москвофілами, яка — ця преса пивинна була про це знати — ні до чого не допровадить.

Ось я й хочу підкреслити те, чого та преса мабуть іще не є свідома: 1) що головну увагу при творенні державних творів треба звертати не на механічне ліплення бльоків чи урядів, прихильників національної української ідеї, з її ворогами, що для конюнктури перемалювалися на жовтоблакитний колір; 2) що такі хамеліони непевні союзники, що при першій нагоді зрадять нашу ідею, як зрадили тепер Бродій і Фенцик; як зрадили ріжні Рафеси і Красні, яким у 1917—1918 р. Цент. Рада давала „культурно-національну автономію"; як ті Гутники і Лизогуби (в кабінеті гетьмана), які пішли під прапор єдиної і неподільної Росії.

Чи обставини не були корисні для Закарпаття? Чи вони були некорисні для України в 1917 р.? Були дуже, несподівано корисні! І коли у випадку України наступила катастрофа, а у випадку Закарпаття — дуже поважна кріза, то не через несприятливі обставини, а через те, що занадто старався позискати для своєї ідеї ворожі собі сили український національний табор. Чирез те, що замало дбав про невблагану боротьбу з ворожими українській національній ідеї чинниками і ґрупами; що занадто кокетував їх там, де треба було нищити їх.

Нарід може гордо ставляти чоло всім бурям. Може використати всяку сприятливу обставину лише тоді, коли є одноковий; коли в своїм середовищі не має таких типів, як Бродій або — в Україні — Винниченко, Любченко чи Хвиля, котрі на приказ чи за „лакомство нещасне" готові віддати свою країну на поталу її заїлому ворогові. Не латанина з партій урятує і Закарпаття, а енерґійний виступ одного, певного себе, невблаганого до своїх ворогів національного табору. Коли свої маси побачать у цім таборі енерґію і безкомпромісовість, лавою потягнуть за ним. А чужі і ворожі елементи притихнуть і скоряться.

Маємо враження, що український уряд Закарпаття став на цей шлях. Щоб лиш не дав себе з нього відвести!

МОСКВА ПІДЧАС ЕВРОПЕЙСЬКОЇ КРІЗИ

Напруження, що панувало в Европі впродовж останніх тижнів, проминуло. Деякі народи лекше відідхнули, а інші зажурилися, залежно від їхнього ґеоґрафічного положення. Подекуди триюмфують, в інших місцях зляться та сумують. Усі згадані почування стоять у звязку зо змінами в середущій Европі. Подекуди може не добачують, що поза змінами границь прийшло ще й до інших змін в Европі, а саме до виключення поза дужки европейського життя Москви.

Від самого початку, як лише большевики опанували Росію, взялись вони далі проводити політику царського московського режіму. Моральні основи тієї політики були інакші, але цілі осталися ті самі. Саме тому, що большевики дали своїй політиці „моральні" основи, стала та політика подібною до бувшої царської. Політика старої Росії була політикою месіянства, то значить, що московські політики твердили, що вони діють в імя якихсь вищих ідеалів. Тоді, коли европейські політики твердили, що вони кермуються лише власними інтересами і для тих інтересів діють, московські політики твердили вже від 18. століття, що вони є покликані боронити православя в цілому світі. Походи Росії проти Туреччини та Польщі того часу відбувались під покришкою оборони православного населення тих держав. У 19. столітті прийшла на місце православя всесловянська ідея. В імя всесловянства вела Росія війну з Туреччиною. Гасло „всесловянства" не перешкоджувало Росії переслідувати в себе внутрі словянські, але немосковські народи. Теперішній московський уряд, що видає себе за атеїстичний і інтернаціональний, не міг виписати на своїх прапорах ані гасла православя ані всесловянства. „Моральним" підложжям нової московської політики став комунізм, що краще надавався для того, бож не обмежувався ані релігійними ані національними границями.

Підчас того, як Советський Союз ширив у цілому світі при помочі комінтерну „комуністичне месіянство", вела московська держава, той же самий Советський Союз, політику підбоїв старого стилю. Перед 15 роками анектовано Зовнішню Монголію, що є три рази така велика, як Франція. Того територіяльного приросту Европа не відчула. В 1930 р. пішла Московія походом на Манджурію під покришкою карної експедиції, як це робили і царські політики. Вкінці Літвінов пішов на те, щоб і в Европі добути собі міцну позицію. Для того він запропонував був заключення східнього пакту. Це завело. Тоді вдалося Москві добитися союзу з Францією й Чехією й дістатись до Союзу Націй. То був самий вершок советських впливів в Европі.

Від того часу минуло ледве 4 роки. А як жеж виглядають москалі нині в Европі? В Мінхені, де розділено Чехословаччину, союзницю Москви, тої Москви не було. В Женеві заявив Літвінов, що Совети зовсім не є обовязані піти на поміч Чехії. Одинокою поміччю, що Совети дали Чехії, була нота до Польщі, в якій Москва заявила, що як польські війська вмаширують до Чехословаччини, то вона виповість польсько - московський пакт ненападу. Наслідки того були, що Польща досить гостро відповіла Москві і Москва сіла тихенько. Советська преса в критичнім для Чехії часі майже нічого на ту тему не писала.

Щож тут властиво сталось? Чому Москва дозволила витиснути себе з европейської політики та навіть не пробувала пригадати світові, що вона ще живе? Відповідь проста. Совети є нині з а с л а б і, щоб встрявати в европейську політику. Розшарпання Сталіном партійного апарату та витереблення найвищих військових керівників, видно, так потрясли основами держави, що вона нині не була в стані починати якунебудь війну. Як далеко Москва матеріяльно готова до війни, годі ствердити, зате морально вона зовсім не готова. Що це так є, то видно було вже давніше. Остання кріза лише підтвердила цю думку.

Ще остається відповісти на питання, чи боязнь Москви полягає в її потенціяльній слабості, чи в побоюванні Сталіна особисто за владу. Не улягає сумнівові, що проголошення мобілізації є для большевиків страшним, бо дуже правдоподібно нарід повернув би отриману зброю проти зненавидженого уряду і проти комуністичного ладу. Для Сталіна особисто є ще і та небезпека, що керівники армії моглиб виступити проти нього особисто. Тому можна з певністю припускати, що пасивне захування Советів в останніх тижнях було спричинене не лиш одною з вище наведених причин, а обома разом. — (Зо швайцарської ґазети „Дер Бунд").

Степан Мусійчук.

ВОЖДОВІ УКРАЇНЦІВ-НАЦІОНАЛІСТІВ, ПОЛК. АНДРІЄВІ МЕЛЬНИКОВІ

(З Америки).

Привіт Тобі, Вожде націоналістів,
Бойовиків Вожде нації Вкраїни!
Веди нас до бою, веди нас до пімсти
За тих, що в могили кладе їх кат нині.
Ти взяв провід у руки на приказ Того,
Що кровю своєю змив ганьбу народу,
Бо. Він в Ротердамі вказав нам, як много
Ми мусимо дати за честь і свободу.
Він кровю своєю змив з нас тавро трусів,
Навчив нас відважно йти в бій і вмирати.
І ми добровільно підем, без примусів,
На Твою команду підемо на ката.
За нами побіда, ми свідомі того,
Один Провід „ОУН" веде нас до бою.
Веди же нас, Вожде! Ми всі до одного
Приймемо твій приказ, підемо з Тобою.
Хай меч Твій з тризубом сіяє до сонця
І світить нам ясний шлях в бій за державу.
Ведиж нас до пімсти за смерть Коновальця!
Тобі й Україні привіт й тричі: слава!

ДУМАЙЛО

Оповідання.
(За Анцеґрубером).

(6)

— Як ти волів би, то напийся. Може менше будеш думати, а більше робити.

Кажучи це, господиня налила до чарки солодкої горівки і ковтнула сама. Налила ще раз і подала парубкові. Коли й цей вихилив, Дарчукова сказала:

— По горівці треба закусити. Бери, що є на столі.

Райда перекинув на свій таріль половину того, що було на полумиску. Врізав хліба і їв так, що йому аж вуха тряслися. Господиня налила повну склянку меду і посунула до нього. Він випив душком, вона налила ще раз. Вдова також їла і попивала, та не так багато, як той ненаситний парубок. Хоч вона ніколи не забувала за нього і все добре годувала його, то він усе був голодний. Коли Райда вже зїв те, що було на його тарелі, він відхилився від стола, щоб відсапнути. Очевидно, як у шлунку потахне, думав зачати наново.

Цей його відпочинок господиня загадала використати на те, щоб з ним розпочати розмову. Наповнила його склянку медом і, підсуваючися до нього, сказала:

— Тепер ти сидиш тут так, неначе сам господар у своїй власній хаті. Не подобається тобі це?

В голові Думайла крутилися ріжні думки. Він думав, щоб знайти якесь порівняння. Коли йому бачилося, що вже вигадав, підвів голову і аж тепер помітив, що так близько, як господиня, не була коло нього ще ніяка дівка, ніяка баба. Не розуміючи того, чому воно так, він збаранів і, витріщивши на неї очі, сидів непорушно і мовчки. Лише слухав, що вона верзе. Підсуваючися до нього щораз ближче, Дарчукова казала:

— Я сподобала собі тебе вже тоді, коли ти до мене прийшов. Ти ще й тепер подобаєшся мені. Як би я тебе не любила, то не трималаб такого, що нічого не робить, лиш думає. Люди вже сміються з мене і цьому треба зробити кінець. Люди не будуть сміятися, як ти будеш не наймитом, а господарем. Кажи! Хотів би ти бути господарем і по моїй смерті дістати цю хату з цілим маєтком?

Райда не зводив з неї своїх пулькачів. Дивився на неї так недотепно, начеб не розумів того, що вона каже. Коли не годна була діждатися від нього відповіди, вхопила його велику руку своїми обома долонями і, сердечно стискаючи, спитала:

— Щож ти на мене так чудно дивишся, начеб занімів від неожиданого щастя? Поберемося? Кажи!

— Коли тепер на вас дивлюся, — відповів Думайло, цідячи поволі слово за словом, — то мені пригадуються цигани і циганки, що в нашім селі були разом з медведем...

— І мені вони пригадалися... Вони що днини пригадуються мені, коли на тебе гляну, або коли почую твій голос. Мені пригадується та стара циганка, що людям ворожила. Вона й ені ворожила. Виворожила, що мій старий муж скоро вмре і що я ще раз вийду замуж за молодого парубка. Те, що вона мені набалакала, показує на тебе. Виходить, що то ти той мій парубок. Та циганка мабуть і тобі ворожила і тому тобі в цій хвилі пригадалися цигани. Що вона сказала тобі? Виворожила, що оженишся? З такою як я?

— Мені та циганка не ворожила, — відповів Думайло. — Хотіла, хапала мене за руку, та я втік, бо та стара малпа була така погана і з вусами, якої я ще в житті не бачив.

— То справді була стара малпа! — господиня розсміялася.

— Отже коли дивлюся на вас, то мені нагадується та стара циганка. На вашім писку того волосся не менше, як на писку тої циганки.

Господиня стріпнулася, скочила з крісла як пружина, вхопила склянку з медом, влила мід назад до фляшки і крикнула:

— Геть мені з хати, до стайні! Завтра до роботи і по двох тижнях цілком забирайся від мене!

Ось так то Павло через своє думання і свої порівняння втратив першу хату. Про цю пригоду в селі чули дещо, та не знали докладно, як це було. Парубки в шинку наперли на нього, щоб розказав докладно. Коли розказав, вони призналі, що хоч хата Дарчукової ніколи не була його хатою, то він таки втратив її.

Другу хату Райда втратив через своє думання двацять років пізніше. В місті жила стара сестра мачухи Думайла, вдова Лаврикова. Вона мала в місті великий чиншовий дім і з чиншів жила цілком вигідно. Думайло знав, що якась така є на світі, та він її ніколи на очі не бачив. Він знав лиш те, що сестра його небіжки мачухи, коли ще була дівчиною, не була така, якою дівчина повинна би бути. Як Павло не знав Лаврикової, так Лаврикова його не знала і про нього ніколи не думала.

Одиноким кревним Лаврикової, що на випадок її смерти без заповіту мав би право до її маєтку, був син її покійного брата, Роман Мідецький, студент фільософії. Ще жили свояки її покійного мужа. Вони до її маєтку не мали ніякого права, бо й небіжчик такого права не мав. Маєток вона дістала була по своїй мамі. Тим маєтком вона мужа купила собі, бо мала таку пригоду, що муж став їй потрібний зараз, який би він не був. Знайшовся голодранець Лаврик, що полював на багату жінку, якаб вона поза своїм багатством не була. Пізніше показалося, що муж не конче був потрібний, та пропало. По кількох роках Лаврик помер.

Родину Лаврика кортіло захопити хату Лаврикової. Вони обсіли вдову і стали їй нашіптувати про Мідецького всяку всячину. Найбільше били на те, що він безбожник і мабуть соціяліст. Лаврикова була дуже побожна девотка. Наймила звідунів і довідалася, що її братанич справді до церкви не ходить, бо в неділю все вже рано виїздить на якусь прогульку. Рішилася видідичити його. Та й родині небіжчика мужа вона не гадала записати свою хату. Лаврикова знала, що це кодло не з побожности остерігає її перед безбожним братаничем. Пригаднала собі, що має неначеб сестрінка Павла Райду, бо її сестра була його мачухою. Хоч у її родині і в родині її мужа про нього ніхто не чував, то може саме тому Лаврикова рішилася свій маєток записати Павлові Райді.

Чуючи, що її кінець уже недалекий, вона казала обох запросити до себе, бо заки рішиться, який зробити заповіт, хотіла побачити їх і побалакати з ними. Її братанич Роман Мідецький уже знав, що тітка загадала видідичити його. Він поїхав до неї в тій надії, що бодай щось трохи випросить для себе. Думайлові чудно якось було, коли їхав до міста. Хоч думав і думав, не годен був угадати причини, яка Лаврикову спонукує записати маєток цілком чужому. Тої будьтоби тітки він цілком не знав. І її рідна сестра, його мачуха, погано балакала про неї, коли тітка ще була дівкою.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Спільний Протестаційний Комітет у Філядельфії.

В пятницю, 11 ц. м., зійшлися на спільні наради представники парохій, Злучених Відділів У. Н. Союзу, Провидіння, Злучених Організацій м. Філядельфії та Жіночої Окружної Ради Союзу Українок і рішили скликати спільні наради всіх національних організацій м. Філядельфії й околиці. На ці збори, які відбудуться в середу, 16 листопаду, повинна кожна організація м. Філядельфії, Честеру, Мілвілу, Кемдену, Фінікссвілу й інших околичних громад вислати по двох представників у ціли створення Протестаційного Комітету та обговорення способів негайної помочи братам у старому краю.

Ініціятивний Комітет.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Ширшого Протестаційного Комітету.

На ці збори, які скликано на середу, 9 листопаду ц. р., прийшло звиш сто делегатів ріжних українських національних товариств Ню Йорку, Ню Джерзі й Конетікот, що заступали 60 ріжних організацій, у цьому кілька Центральних Комітетів міст і стейтів, які гуртують по кількадесять товариств. Загально можна подати, що на салі було заступлених близько 150 українських національних товариств. Заступлені отсі товариства: Центральний Комітет Українських Організацій міста Ню Йорку, Окружна Управа ОДВУ в Ню Йорку, Центральний Комітет Укр. Нац. Організацій міста Елизабет, Укр. Стейтова Організація Ню Джерзі, Окружна Управа ОДВУ Ню Джерзі, Комітет Народнього Дому в Ню-арку, Головна Управа У. Ч. Хреста, Централя Союзу Українок, Комітет Оборони Карпатської України, Організація Чорноморської Січи, Головна Управа Молодих Українських Націоналістів, 1 Відділ У. Ч. Х. ОДВУ в Ню Йорку, укр. греко-кат. парохія в Перт Амбою, Демократичний Клюб в Елизабеті, Чорноморська Січ (сотня 1) в Ню Йорку, Український Молодечий Хор Ню Йорку й Ню Джерзі, Українські Січові Стрільці в Нюарку, Червоний Хрест С.Г.Д. (сотня 10) в Ню Йорку, Т-во ім. Т. Шевченка в Бруклині, Т-во „Запорозька Січ" (326 від. УНС) в Джерзи Сіті, Укр. Університетський Клюб у Ню Йорку, Жіноча Поміч у Ню Йорку, Т-во „Золота Липа" в Ню Йорку, Т-во Молода Україна з Бруклина, Українсько-Американський Атлетичний Клюб УНС в Ню Йорку, українська презбитеріянська церква в Ню Йорку, Т-во „Каменярі" в Ню Йорку, українська греко - кат. парохія в Нюарку, Братство св. Михайла (від. 50 Провидіння) в Перт Амбою, Т-во „Січ" (155 від. УНС) в Перт Амбою, 24 відділ УЧХ ОДВУ в Асторії, Український Демократичний Клюб в Асторії, Т-во „Перемишль" (в. 141 Укр. Народної Помочі) в Ню Йорку, Т-во „Запорозька Січ" (від. 327 УНС) в Гемпстеді, Лонг Айленд, укр. гр.-кат. парохія в Бейоні, МУН ч. 4 в Ню Йорку, 34 відділ ОДВУ в Пасейку, укр. греко-кат. парохія в Пасейку, Бр. св. Володимира (від. 130 УНС в Нюарку), укр. прав. парохія в Ню Йорку, 18 відділ ОДВУ в Пасейку, Т-во ім. Б. Хмельницького (від. 158 УНС) в Бруклині, 43 відділ ОДВУ в Бруклині, Т-во „Дністер" (від. 361 УНС) в Ню Йорку, 11 відділ ОДВУ в Ню Йорку, відділ Провидіння ч. 101 в Бейоні, укр. прав. парохія в Бронксі, 22 відділ ОДВУ в Бронксі, Союз Гетьманців Державників у Ню Йорку, 39 відділ ОДВУ в Бабилоні, 65 в. ОДВУ в Елизабеті, укр. прав. громада в Пасейку, 1 відділ ОДВУ в Асторії, 5 відділ УНС в Асторії, 204 від. УНС в Ню Йорку, 10 відділ ОДВУ в Ню Йорку, Бр. св. Михайла (від. 1. Провидіння) в Ню Йорку, укр. греко-кат. парохія в Ню Йорку, Український Товариський Клюб молоді в Елизабеті.

Збор перепровадив голова Комітету, п. Д. Галичин. Тому, що багато представників не були присутні на попередніх нарадах, голова коротко переповів, що обговорено на попередніх зборах та що вже виконано. Всі представники національних товариств входять до Ширшого Комітету й будуть сидіти на сцені в Менгеттен Сентрі разом м екзекутивою Комітету.

Наступає звіт громад із праці вже виконаної. П. Лисак, що заступає Комітет Народнього Дому в Нюарку (15 товариств), говорить, що в справі протестаційного походу відбулися збори й що всі одноголосно рішили взяти зорганізовану участь та що кожне товариство від себе має жертвувати не менше як $10 на ту ціль. П. Удич, що заступав прав. церкву в Ню Йорку, заявив, що вони беруть масову участь у поході й уряд призначив з каси $25. П. Павчак з Бруклина ствердив, що пропаганду ведеться, проголошено про похід у церкві й закликано до праці й жертв. Будуть іще відбуватися збори по одиноких товариств у тій справі. П. Ґелета з Джерзі Сіти: Зборів іще не було, але проголошено вже в церкві й на Листопадовому Святі. Будуть дальше підготовлятися. П. Щуцький з Перт Амбою: Проголошено вже в церкві, скликано представників усіх товариств на збори й ухвалено, що всі приїжджають автобусами. Мають бути ще одні збори, то тоді кожне товариство ухвалить з каси певну суму гроша на ту ціль. П. Клок з Елизабету: Було вже засідання Центрального Комітету й рішено взяти участь. Мають іще бути збори в неділю. П. Макар з Бейону: Проголошено в церкві, будуть іще спеціяльні збори. П. Кукульовський з тов. „Перемишль": Ухвалено $10, будуть іще збори. П. Івах з укр. кат. церкви в Ню Йорку: Проголошено, всі беруть участь, з каси дають $25. Отець Данилович з Нюарку: Проголошено в церкві, будуть іще збори. П. Кривень з Асторії: Беруть участь усі товариства, з каси дають $20. П. Душенчук з Гемпстеду: Приготоляються, стараються зібрати гроші. Пані Левицька з Асторії: Управа УЧХ ОДВУ дає з каси $10, беруть участь. П. Сцібчайло з 10 від. ОДВУ в Ню Йорку: Підготовляються, дають $10. П. Гузар з „Дністра" в Ню Йорку: Збори ще будуть, управа дає $10. П. Боберський з тов. „Золота Липа" в Ню Йорку: Беруть участь, дають $10. П. Ковальський і п. Бакуменко з 34 і 18 від. ОДВУ в Пасейку: Беруть участь, ухвалять гроші. П. Іванів з Організації Чорноморської Січи: Повідомлено всі сотні взяти участь в одностроях. П. Чорноокий з „Каменярів": Беруть участь, дають $5 і даром трока в поході.

Всі ті товариства, що ще не дали грошей, хай стараються ухвалити на своїх зборах і передати в середу, 16-го листопаду, на зборах екзекутиви в салі Укр. Фільмової Студії під ч. 747 Бродвей. Хто не може приїхати, хай вишле гроші на адресу касієра, п. Якова Гутака: P. O. BOX 13 ST. D., NEW YORK CITY. Протестаційний Комітет мусить день перед походом заплатити за галю $400. Гроші ці мусять товариства зложити.

По довшій дискусії, чи треба нам банди в поході, чи ні, рішено величезною більшістю наняти найменше 3 банди. Колиб можна дістати дешево, то й більше.

Фільма: Тому, що українська еміграція в Америці робила вже кілька великих маніфестацій, а не полишилася ніяка память з них, то требаб тепер зняти звукову фільму з походу та з протестаційного віча. Фільма на яких 9 мінут буде коштувати коло $250. По довшій дискусії ухвалено дати екзекутиві повновласть, щоб вона порозумілася з фільмовими компаніями, чи американською пресою, щоб якнайдешевше накрутити таку фільму. Щоб фільму таки накрутити, то п. Хоміцький з Ню Йорку зобовязався дати на цю ціль $25, Українська Фільмова Корпорація (п. М. Новак) $25 та п. Кокульовський $5. Цю фільму можна булоб висвітлювати не тільки в Америці, але й у Карпатській Україні та в інших европейських державах, щоби показати нашу солідарність з братами на рідних землях. Підносилися навіть голоси, щоб українці здержалися один місяць від курення й пиття, а заощаджені в той спосіб гроші призначити на цю фільму.

Поліційна охорона: Не зважаючи на те, що тепер ніхто не буде перешкоджати нам у поході, ми дістанемо ще й добру поліційну охорону. Тому не тільки старші й молодь повинні взяти масову участь у поході, але також дітвора, а головно шкільна дітвора, зорганізована, в народній ноші.

На яку ціль вислати гроші: Ухвалено вислати гроші на допомогу Карпатській Україні. Та пріновачно підкреслено, що не мається забувати акції про самовизначення Українських Західних Земель під Польщею, які потягнуть за собою великі кошти. Для тої ціли мають бути переведені масові збірки на лісти.

Похід: Коли пічнеться похід, звідки і якими вулицями, — буде проголошене пізніше екзекутивою Комітету в пресі. Всі громади й товариства повинні приходити зорганізовано зо своїми прапорами. Всі парохії мають прийти на чолі зо своїми парохами, шкільною дітворою й усіми товариствами, що льокуються при церкві. Жіноцтво повинно якнайчисленніше прибути в народній ноші. Всі українські хори повинні прийти зорганізовано й у часі походу будуть співати маршові пісні вулицями міста Ню Йорку. Також усі учасники повинні купити українські й американські прапорці тільки від екзекутиви, чи тих людей, що з припоручення екзекутиви будуть їх продавати. В поході будуть брати участь два „флоатс" з живими образами. Держати порядок будуть спеціяльно вибрані впорядчики. Всі учасники повинні купити також ґудзики, які тільки для цеї імпрези вироблено. Щоб усі громади прибули численно й на час, просимо секретарів усіх організацій розписати в тій справі спеціяльні листи до своїх членів із закликом, щоб явилися з цілою родиною.

Всі інші розпорядження щодо походу будуть поміщені в пресі.

В. Різник, В. Душник,
секретарі.

О! ЛИСТОПАДЕ НАШ ДОРОГИЙ!

Осінь холодна, цвіти перецвили,
Однак надії в нас не згасили;
Підойма духа новий настрій —
О, листопаде наш дорогий!

Пісня стрілецька десь гомонить,
Сурма до бою кличе, манить,
Боротьба за волю — наш клич святий —
О, листопаде наш дорогий!

Хай твердо вірить в те кожний з нас,
Що порахунку прийшов слушний час.
Нумо до праці старий, молодий —
О, листопаде наш дорогий!

Ми сміло йдемо на сурми зов,
Щоб не пропала пролита кров;
Пімстимось за кривди, за нарід свій —
О, листопаде наш дорогий!

Ми не признаємо той договір,
Що коштом нашим створили мир;
Ми підем сміло в отвертий бій —
О, листопаде наш дорогий!

Бо лиш той нарід варт волю мати,
Що її вміє сам здобувати.
Здійснім героїв заповіт святий —
О, листопаде наш дорогий!

Для нас лиш ясна одна мета:
Воля Вкраїни, воля золота,
Символ соборний — тризуб золотий —
О, листопаде наш дорогий!

Тоті одна лиш буде сімя:
Ціла Україна могутня й вільна.
В сонці заблисне лан золотий —
О, листопаде наш дорогий!

Катерина Маланчукова.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О.

Посмертна згадка.

Дня 25 серпня ц. р. розпрощався з нами навіки довголітній член бр. св. Петра і Павла, від. 102 У. Н. С., Василь Карпінський. Родився він у селі Біличі, пов. Старий Самбір. До У. Н. Союзу вступив 1919 року. Похорон відбувся 29-го серпня. В похороні брали участь члени бр. св. Петра і Павла, Чорноморська Січ в одностроях і багато українських громадян. Ховав його о. М. Запаринюк, котрий прощав покійного з плачем в очах і говорив, що такий молодий чоловік, поважаний у своїх організаціях, діяльний член свого народу, мусить усе покидати й іти на другий світ. Прощали покійника представники всіх тих організацій, до котрих він належав. А члени Чорноморської Січи віддали покійному на честь три вистріли з крісів.

Покійник належав до У. Н. Союзу з цілою родиною, це є, з дружиною і трьома синами, яких тепер осиротив. Гарний похорон, який справила покійному українська суспільність, та щирий жаль, з яким прощали організації свого члена, виявили всім, що таки варт належати до своїх організацій. Бо чужі не дбають, як чоловік гине. Вони трактують обезпеченеві грамоти виключно як бизнес. А от свої організації вважають свого члена за свого рідного, якого не лише грошеві вкладки добрі, але й ціла його особа. Чоловік, який не дбає про свої організації, який живе себелюбним життям, тяжко вмирає. Нема кому за ним пожалувати, згадати. Враз із його смертю і память пропадає по ньому. Зате член організації лишає за собою довгу память і щирий жаль та смуток. Тому всі повинні належати до своїх організацій, в перший мірі до таких, як У. Н. Союз, що дає не лише грошеві премії, але також батьківське тепло.

Микола Бусько,
секр. 102 в. У. Н. С.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок, 15-го листопаду, в годині 7-мій вечором, в салі під ч. 386 Джанстон Евеню. Проситься всіх членів явитись на збори, бо буде нарада в справі участи у Протестаційній Манифестації, котра відбудеться в Ню Йорку, в суботу, 19. листопада. А крім того є багато важних справ до полагодження. Довгуючих членів також проситься, щоби прийшли і вирівняли свої вкладки, щоб довгу не переносити на слідуючий рік. — В. Кушнір, рек. секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Протестаційні телеграми.

Телеграми цього змісту були вислані з протестаційного віча в Дітройті, Міш.:

Reichsfuehrer Adolf Hitler
Berlin, Germany

Excellency:

American Ukrainians once more commend your statesmanship and fair play in Ruthenia's struggle to remain autonomous in federation with Czechs.

We persist in the belief that your understanding of continental problems will eventually bring peace and contentment to all European minorities, all opinions to the contrary notwithstanding.

Ukrainian National Council
of Metropolitan Detroit
Dr. Ambrose T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
J. W. Koos.

•

Rev. Augustus Woloshyn
Minister of Health and Education
Uzhorod, Ruthenia, Czechoslovakia

Excellency:

Greetings and congratulations from American Ukrainians upon your patriotic endeavors to establish autonomous Ruthenia. Please apprise every member of your National Council that we are with you in this history making struggle for Ruthenia's independence. Stand by your rights and keep the aggressors away.

For the Ukrainian National Council
of Metropolitan Detroit
Dr. Ambrose T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
J. W. Koos.

•

Il Duce Benito Mussolini
Rome, Italy

Excellency:

American Ukrainians gathered at a mass meeting in their National Temple October 23 again implore you to reassure your stand on the rights of European minorities to self-determination.

Prevail upon Ruthenia's aggressive neighbors not to disturb her people in their desire to remain autonomous in federation with Czechs.

Ukrainian National Council
of Metropolitan Detroit
Dr. Ambrose T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos.

•

President Roosevelt
Washington, D. C.

Your Excellency:

Ukrainians of Metropolitan Detroit cannot be expected to remain indifferent when the fate of their brothers in Europe is being bartered.

Out of the Czechoslovakian question arose the problem of Ruthenia's autonomy. The whole civilized world with the exception of two neighboring agressors recognizes Ruthenian right to self-determination.

Durable peace will dawn upon war-torn and hatred-infested Europe only after questions of self-determination shall have been solved to the satisfaction of all oppressed minorities. This much should be clear to European and American statesmen.

Gathered at a mass meeting October 23, at the Ukrainian National Temple in Detroit, we have again resolved to remind the aggressor nations of Central Europe to respect the universally accepted principle of self-determination upon which the people of Ruthenia base their aspirations to autonomy.

In the interest of peace and preservation of human rights may we not expect the influence of your high office upon this question of internationally vital importance.

Ukrainian National Council
of Metropolitan Detroit
Dr. Ambrose T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos.

•

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Протестаційні телеграми.

В часі Листопадового Свята, що відбулося 6. листопаду в У. Н. Домі в Джерзі Сиіті, вислано такі протестаційні телеграми:

Premier Mussolini,
Rome, Italy.

Excellency:

Jersey City Ukrainians express deep dismay over award of part of Ruthenia with Uzhorod, ancient capital of Carpathian Ukraine and center of national and religious life, to Hungary.

Central Committee
Carl Piddubcheshen, Pres.
Michael Melnychenko, Sec.

Monsignore Augustyn Voloshyn,

Excellency:

Jersey City Ukrainians greet Your Excellency as first Premier of Carpathian Ukraine. Sending protests to Rome and Berlin against separation of Uzhorod.

Central Committee:
Carl Piddubcheshen, Pres.
Michael Melnyczenko, Sec.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає **Степан Куропась.**

Спільний баль 125 і 379-го відділу У. Н. Союзу відбувся в суботу, 29 жовтня, в салі націоналістів. Хоч тут зєдналося було сестрицтво з братством, великого поводження ця імпреза не мала. Було менше людей, як можна було сподіватися; не було навіть усіх членів обох відділів. Одначе люди заробили кільканацять долярів до своїх кас.

Не мав великого успіху також новий молодечий відділ У. Н. Союзу, ч. 393, в наступну суботу, 5. листопаду. Цей відділ нечисленний, та всі члени прийшли на імпрезу. Атракцією цього балю був котиліоновий танець і у висліді іменування короля і королевої вечора. Якось зложилося так, що королем вечора іменовано предсідника відділу, Данила Забіяка, а королевою — панну Древніцьку, що мали найбільше котиліонів. Панна Древніцька була так зворушена честю, що була готова вступити в ряди У. Н. Союзу та „король" не мав із собою аплікації.

„Галовин Дей" у Шікаґу перейшов, як звичайно, з великим шумом і знищенням. Підростки, убрані в ріжні строї і маски, кричали, малювали вікна й авта, перевертали ріжні предмети на хідниках, а навіть вибивали вікна. Це все належить до гумору „Галовин" і ніхто за це на дітей не сердився. Навпаки, дітям помагав вітер перевертати, що попало, бо в понеділок, 31 жовтня, доходив він до сили 42 миль на годину.

Листопадове Свято відбулося в нас заходом О.Д.В.У. в неділю, 6. листопаду в авдиторії школи ім. Шопена. Святочна академія, на якій виголосив промову редактор часопису „Націоналіст", п. В. Душник з Ню Йорку, була получена з добірним концертом, у якому взяли участь свої місцеві сили зовсім безплатно. На свято прибуло 800 людей, які з запертим віддихом вислухали святочного реферату, всього два рази перериваючи бесідника оплесками. Слухачі не мали часу на оплески, так скоро переводив п. Душник випадки за останніх 20 літ. Коли вкінці зупинився на тому, що українська нація жадає тепер „розбору" Польщі, стрепенувся народ із задоволення і вдарив сильно в долоні. Бесідник звернув увагу присутніх на останні події, що мали місце на наших землях, та на один світлий момент: повстання автономної Карпатської України (щоправда, затемнений трохи забором Ужгорода і Мукачева). Взивав присутніх помогти морально і матеріяльно молодій українській державі до часу, доки нею не заопікується велика соборна українська імперія.

По переведенні збірки, що принесла поверх 200 долярів, Свято ухвалило відповідні резолюції, жадаючи від сильних миру цього самовизначення української нації під усіми займанщинами. Вислано теж привітну телеґраму до уряду Карпатської України на руки премієра о. Волошина з запевненням усебічної піддержки нового уряду.

Орґанізатор У. Н. Союзу, п. Дмитро Білецький, поволі, але певно познайомлюється з українським Шікаґом. Досі виконує він свою працю ревно і з успіхом. Дописувач мав недавно довшу розмову з п. Білецьким і довідався від нього, що українці дивуються, що У. Н. Союз дійшов уже до того, що має своїх сталих аґентів. Гей, гей, — кажуть деякі — якби так Союз посилав був аґентів тому 20 або принайменше 10 літ, то й ми булиб у Союзі, а так тепер уже застарі. Та дітей іще впишемо. Інші знову вступилиб, та набрали вже всяких американських „іншуренсів", бо аґенти напхали, так, що й платити тяжко. Назагал каже орґанізатор, що страху нема, бо „проспектів" має стільки, що обійти годі. Буду писати про його працю стало, щоб не лиш українська громада нашого міста, але й цілої Америки знала: **Варто мати сталого орґанізатора У. Н. Союзу, чи ні?**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗНАК ЧАСУ.

Кинувши оком на всесвітню історію, побачимо, що нею керує якесь призначення. З великою докладністю повторюється закон, що раз народи вибуяють, здобудуть у світі перевагу і запанують над іншими народами, а іншим раз вони занепадають, тратять силу і часто самі попадають під чуже панування.

Таке було з нами і з іншими народами. Ми колись на сході Европи мали панівне становище. А опісля втратили свою державу і попали під чужу кормигу. Колись Франція панувала над світом, а опісля покорила її Німеччина. З черги Франція покорила Німеччину, а тепер на наших очах бачимо, що історія знов завертається, чи повторюється, і Німеччина здобуває перевагу над Францією.

Можна рахувати, що тепер ми прямуємо до верха і вже не далекий той час, що знов занануємо на сході Европи. Та щоб це осягнути, мусить бути у нас єдність думки й ідеї, взаємна любов і солідарність. Коли того не буде, коли наша суспільність буде далі роздерта на ґрупи, що ненавидять себе гірш ніж зверхнього ворога, то не діб'ємося свого, а чужі ще будуть довго над нами панувати.

В. Тютюник,
Бруклин, Н. Й.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (58)

По хвилі вагання львиця подалася до Марії. Бо хоч вона по гарчанні пізнала, що її лев чогось сердитий, то вона знала, що він не був у небезпеці. Отож вона рішила сполювати якусь жертву на власну руку. Розгортаючи обережно своєю головою бадилля, вона висунулася з корчів і побачила Марію. Марія покищо не запримічувала львиці.

А тимчасом між львом і Тарзаном зводилася завзята боротьба. Лев може не знав, якого небезпечного суперника має перед собою. Бо коли би був знав, то був би просив своєї самиці помочи. Розгнівавшись, лев знов повторив скок на Тарзана, та і цей раз Тарзан зручно виминув лапи льва. А виминувши, він старався заскочити льва збоку.

Втім Тарзан змінив тактику. Він станув непорушно перед львом, немов запрошуючи його до нападу. Лев думав, що його жертва змучена і готова віддатись йому напоталу. Тому він скочив на Тарзана. Але Тарзан у відповідну хвилю присів, а рівночасно з тим запустив свого ножа в саме серце льва. Мов електрична струя прошила льва і він, сконавши, впав.

Та в цю хвилину Марія завважила львицю. Львиця стояла непорушно і міряла Марію своїми зеленкуватими очима. А далі поступила кілька кроків вперед, наче випробовуючи відвагу своєї суперниці. Марія була відважна жінка, та всетаки на вид львиці, вночі серед нетрів, вона зо страху мало не вмліла. Вона закричала, а львиця кинулась до неї.